

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

**Випуск 178 (2019)
Edition 178 (2019)**

**Кропивницький – 2019
Kropyvnytskyi – 2019**

УДК 378
ББК 81.2(3)
Н 34

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 178. –
Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. – 286 с.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2016 = 54.23

Рецензенти: Олексюк О. М., доктор педагогічних наук, професор;
Комаровська О. А., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09.03.2016 р.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Index Copernicus і Google Scholar.

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Заступник наукового редактора:

Савченко Н. С. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Відповідальний секретар:

Кулікова С. В. – кандидат педагогічних наук, ст. викладач ЦДПУ ім. В. Винниченка

Редакційна колегія:

Анісімов М. В. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Калініченко Н. А. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Клім-Клімашевська А. – доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Кротерс Г. – доктор філософії, професор Белфастського університету Її Величності, Об'єднане Королівство Великобританії та Північної Ірландії

Кушнір В. А. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Радул В. В. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Радул О. С. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Рангелова Е. – доктор педагогічних наук, професор, голова Міжнародної асоціації професорів слов'янських країн, Республіка Болгарія

Растрігіна А. М. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Садовий М. І. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Ткаченко О. М. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Шандрук С. І. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Друкується за рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол №12 від 27. 05. 2019 року)

Статті подано в авторській редакції

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2019

ЗМІСТ

РАДУЛ Ольга Сергіївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	12
БІДА Олена Анатоліївна, ГОНЧАРУК Віталій Володимирович, ГОНЧАРУК Валентина Анатоліївна ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ.....	17
БИРКА Маріан Філаретович СУСПІЛЬНО-ДЕРЖАВНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	22
БОЧЕЛЮК Віталій Йосипович СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ УЧНІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	26
ЗАБЛОЦЬКА Ольга Сергіївна, НІКОЛАЄВА Ірина Миколаївна КОМПЕТЕНТНОСТІ Й РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ: ХІМІЧНИЙ АСПЕКТ.....	30
ЄВТУХ Микола Борисович, САВЧЕНКО Наталія Сергіївна ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В АНГЛІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ.....	35
КУЧАЙ Тетяна Петрівна, КУЧАЙ Олександр Володимирович ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ США В СФЕРІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	40
ЛИТВИН Іван Іванович СПЕЦИФІКА КУРСУ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ.....	43
ЛИТВИНОВА Світлана Григорівна, МАМУТА Марина Сергіївна, РИБАЛКО Ольга Олексіївна МОДЕЛЮВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАКАТІВ.....	47
ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРА В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ.....	52
ОРОС Ільдіко Імрїївна ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.....	56
РАСТРИГІНА Алла Миколаївна, КЛЕПАР Марія Василівна ВИХОВНИЙ СЕГМЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА.....	61
САВЧЕНКО Лариса Олексіївна, ПОТАПЕНКО Олег Борисович ПРОБЛЕМНИЙ ХАРАКТЕР ПОШУКУ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ.....	65
ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	71
ГАЛІМСЬКА Інна Іванівна ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЛЬОТНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	76
ЄРЕМЕНКО Тетяна Євстафіївна, ГЕРКЕРОВА Олександра Михайлівна, НЕГРІВОДА Олена Олексіївна СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	82

INFORMATION ABOUT AUTHORS

LITVINOVA Svitlana Grigorievna – Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Deputy Director of the Institute for the Modernization of the Content of Education.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

MAMUTA Marina Sergiivna – Candidate of Technical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Optical and Optoelectronic Devices of the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kiev Polytechnic Institute».

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

RYBALKO Olga Oleksiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Teacher of Methods of Teaching Mathematics and Informatics in the Primary School of Prilutsky Humanitarian and Pedagogical College them. I. Ya Franko

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2019 р.

УДК 378.016:78

ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0002-7264-7335>
 e-mail: o.oleksiuk@kubg.edu.ua

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРА В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Кластерний підхід традиційно вважається механізмом інтеграції в освіті. Кластер – це поєднання однорідних елементів у нові цілісність, яка може розглядатися як самостійне ціле, володіти певними властивостями, що дозволяють застосувати трансдисциплінарні зв'язки. Проблема інтеграції освіти, науки і виробництва; освіти, науки і культури у мистецькій освіті полягає у ціннісно-цільовій єдності розвитку його елементів – освітніх закладів чи їх підструктур, в інтеграції загальноосвітньої, профільної та загальнокультурної підготовки, створенні змішаного за складом педагогічного колективу тощо. Загальноприйнятим вважається факт про те, що принципи організації кластера залежать від мети та умов об'єднаних структур. Якщо на початку ХХІ століття створення кластерів носило ініціативний характер, то на даний час, коли жорсткість заходів інтеграції ресурсів виражена як умова розвитку, воно виражає у певній мірі можливість збереження гуманістичної доміанти в освіті і тому є, радше, необхідністю.

Особливо цінним у кластері є можливість взаємної ресурсної підтримки його учасників, а також створення всередині нього структур на різних рівнях: методологічному, теоретичному, емпіричному. Це має безпосереднє

відношення до інтеграційних процесів у мистецькій освіті. Отож, кластер дає змогу гнучко вибудовувати систему управління його структурами, здійснювати реальний прогноз розвитку кластера та його частин, забезпечувати ресурсну самопідтримку, тобто кластер є стійким у соціокультурному бутті.

Феноменолого-герменевтичний підхід орієнтує на охоплення культурної цілісності кластера (взаємозв'язок природи, суспільства, людини, проблеми яких відображаються в науці, освіті, мистецтві, технологіях). У кластеризації мистецької освіти закладений потужний духовний потенціал. У кластері є можливість створення транскультурних форм роботи із студентами – організації взаємопов'язаної різнобічної діяльності суб'єктів освітнього процесу на загальних духовно-ціннісних засадах. Тому, в організації освітньої та управлінської діяльності необхідно:

- розуміння того, що глобальне сприйняття світу нерозривно пов'язане з розумінням унікальності культур;
- усвідомлення ідеї особистої відповідальності кожної людини за те, що відбувається в природному та соціальному світі, в якому глобальне і локальне – рівнозначні (М. Моїсеев).
- опора на інтердисциплінарний підхід, розгляд усієї різнобарвності світу через фактор часу;
- розуміння того, що метою розвитку

соціальної системи має бути людина.

Суттєвими підставами створення освітніх кластерів, в яких найважливішою проблемою і метою є забезпечення духовно-ціннісного узгодження між освітніми закладами є фундаментальність як цінність університетської освіти. Освітній зміст кластера зумовлений такими цінностями як соборність, громадянськість, творчість, мистецтво, природа, наука, людство, здоров'я. Особливо слід виокремити церкви, храми, монастирі та інші релігійні цінності як об'єкти культури. Соціокультурний простір університетського кластера певним чином відображає соціокультурність простору мегаполіса. Цей простір включає: соціальне, інноваційне, комунікативне, виховне, а також екологічне середовище. Інтеграція на теоретичному рівні здійснюється на концептуальній основі як узгодженість мети та цінностей включених у кластер освітніх закладів. Інтеграція на методологічному рівні означає єдину методологічну і концептуальну основу – інтердисциплінарний підхід, що забезпечує стійкість і динамічність кластера.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вчені (зокрема Н. Шарай, Л. Ніколаєва, Т. Вдовіна) вважають, що кластер є одним із потужних механізмів інтеграції в освіті. Саме поняття «кластер» учені визначають як «...поєднання однорідних елементів у нову цілісність, яка може розглядатися як самостійне ціле, що володіє певними властивостями, і дає змогу застосувати мультидисциплінарний підхід до її розвитку...» [7, с. 20]. Загальновідомим є положення про те, що перевага кластера та його специфіка полягає в цілісності розвитку утворювальних елементів – освітніх закладів чи їх підструктур, в інтеграції загальноосвітньої, профільної та загальнокультурної підготовки, створенні змішаного за складом педагогічного колективу тощо. Крім того, неабияку цінність кластера складає можливість ресурсної підтримки його учасників, а також створення всередині кластера різного рівня структур, зокрема, теоретичного та методологічного.

Мета статті – теоретичне обґрунтування інтегративного підходу та визначення принципів організації освітнього кластера в мистецькій освіті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ґрунтуючись на принципах, розкритих у працях Н. Шарай, Л. Ніколаєва, Т. Вдовіна [7] пропонуємо розглянути найхарактерніші з них для мистецької освіти, а саме:

– *ціннісно-цільова узгодженість діяльності суб'єктів освітнього кластера*

при збереженні балансу інтересів кожного з них.

Даний принцип реалізується як принцип ціннісно-цільової єдності усіх учасників освітнього процесу. Одним із проявів реалізації *принципу цілісності*, тобто цілісності охоплення об'єкта і предмета дослідження. У сучасній педагогічній літературі поширені різноманітні трансформації поняття цілісності. Це – цілісна особистість і цілісний характер її діяльності; система знань, умінь і компетентностей; система методів їхнього формування тощо. Визначальна роль у системі цілісного педагогічного впливу належить інтердисциплінарним зв'язкам.

Цілісність освітнього процесу виникає як результат взаємодій, що ґрунтується на принципі фрактальної гармонії. Цей принцип, на думку А. Маджуги, І. Сініціної [1], утверджує ідею щодо необхідності цілісного розвитку людини – духовного (емоційного, естетичного, інтелектуального) та фізичного як системи, де кожний елемент знаходиться у взаємозв'язку і взаємозалежності один з одним. Ця обставина визначає необхідність інтеграції природничо-наукових та соціально-гуманітарних уявлень про людину як багатовимірного феномену і реалізації в сучасній освіті таких концептуальних підходів як антропоцентриський, системно-синергетичний, феноменолого-герменевтичний, фрактально-резонансний. Зазначені підходи відповідають постнекласичній освітній парадигмі, яка передбачає переорієнтацію цілей на внутрішній світ людини, її існування, цілісне здоров'я [4].

Для нас важливим є положення про те, що культурна цілісність кластера (взаємозв'язок природи, суспільства, людини, науки, культури, виробництва, мистецтва та ін.) утворюється на основі культурологічного підходу. Ми погоджуємося з думками авторів, які підкреслюють, що в кластеризації освіти закладений могутній духовний потенціал. У кластері є можливість створення різних форм освітньої роботи – шкільних театрів, клубів, музеїв, студій на ціннісних засадах. Крім того, інтегративний підхід до організації кластера в мистецькій освіті передбачає перетинання субкультурних і транскультурних просторів, яке позначається проявом безпосереднього впливу закладів культури і засобів масової інформації на формування духовного потенціалу особи. Ставлення студентів до скарбниць культури – театрів, музеїв, концертних залів, бібліотек – свідчить про наявність потреби в нагромадженні художніх

вражень, досвіду сприйняття, оцінювання художніх творів, досвіду ціннісно-орієнтаційної діяльності тощо. Тим часом, нашим дослідженням встановлено, що інтенсивність відвідування студентами закладів культури (опитано 618 студентів) характеризується нерівномірністю у ставленні до них. Так, якщо останнім часом найбільш інтенсивно відбувалися відвідування концертних залів (61,8%), то оперні театри упродовж року відвідали всього 25,0% опитаних. Активність відвідування музеїв та бібліотек виявилась ще меншою: виставкові зали упродовж року відвідали 5,8%, а бібліотеки – 5,5% опитаних. Вивчення мотивів відвідування закладів культури, яке проводилось за допомогою методу фокусованих інтерв'ю, показало, що для більшості нерегулярність відвідування закладів культури зв'язана з відсутністю вільного часу (65,4%) та дороговизною квитків (34,6%) тощо.

– співпраця учасників кластера по горизонталі і по вертикалі з метою забезпечення освітньої спадкоємності при базовій ролі духовних цінностей;

Цей принцип дає можливість в однаковій мірі конструювати як характерні емоційно-естетичні діалоги – трилоги в процесі індивідуального навчання (студент – музичний твір – художньо-музичний текст – викладач), так і діалоги-полілоги в групових та колективних формах музично-творчої діяльності студентів.

Реалізація принципу співпраці учасників кластера передбачає зміни традиційної стратегії навчання, а саме: глобальність подачі матеріалу, що забезпечує багатомірний процес освіти; вивчення навчального матеріалу на основі діалогічного поєднання; ретельний добір репертуару з урахуванням естетичних характеристик, таких, як змістовність, емоційність, репрезентативність музичних творів і т.п.

Забезпечення освітньої спадкоємності значною мірою залежить від усунення різкої поляризованості позицій викладача та студента. При цьому, розширюються функції викладача (актор, режисер, диригент, партнер по спілкуванню тощо).

Важливу роль у реалізації принципу співпраці учасників кластера відіграє неімперативний стиль спілкування, а саме: поєднання визначеності та свободи в керуванні освітнім процесом; емоційність і виразність в спілкуванні; використання виключно позитивних засобів впливу: заохочення, схвалення, похвала тощо; створення ефектів «переживання успіхів» у студентів; стимулювання та заохочення

ініціативності і активності студентів підвищення активності сприйняття (ефект новизни, переключення уваги, застосування контрасту); стимулювання активної суб'єктної позиції: спонукання студентів до оцінних суджень, вибіркового ставлення до категорій естетики, порівняння та зіставлення, узагальнення тощо; можливість особистісного освоєння і співпереживання при оволодінні навчальним матеріалом в трьох аспектах: через мистецький матеріал, у рамках спільної колективної діяльності; співтворчість (досягнення єдності, сприйняття і творення, застосування творчих завдань, що відкривають можливість широких асоціацій; залучення в діалогах особистого духовного досвіду студентів) [2].

– формування освітніх універсалій як умова духовного розвитку суб'єктів та спадкоємності в неперервній мистецькій освіті.

Реалізація принципу пов'язана з актуальністю ідеї освіти «не на все життя», а «через усе життя», в якій забезпечується неперервний розвиток особистості студента, кожного члена суспільства в структурі освіти. Кластер в системі неперервної освіти – це сукупність освітніх програм різного рівня і спрямованості разом з освітніми закладами та органами управління ними.

Неперервна освіта людини – це процес нарошування особистісного, загальнокультурного, професійного потенціалу упродовж усього життя. Головними особливостями неперервної освіти є універсалії культури. В основі універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства – пошуки сенсу в усіх сферах життя, науки і філософії, міжкультурній взаємодії, у комунікативному процесі інформаційного суспільства. З цього приводу Т.Черниш зазначає, що функція освітньо-гуманітарного дискурсу полягає у створенні ідеальних конструкцій, виробництві знання, що розуміється як форма динаміки знання від індустріального суспільства до постіндустріального та інформаційного, в основі якого динаміка розвитку Інтернет та Галактики, що й потребує нового розуміння освітньо-гуманітарного дискурсу [6].

У цьому контексті неабиякий інтерес викликає концепція М.Ткач. Автор зазначає, що у сучасній вищій мистецькій освіті, яка є структуроутворювальним чинником сучасної культурної політики, дедалі більше актуалізується тема смислу освітньої діяльності, тобто порушуються традиційні метафізичні питання, які потребують і передбачають розуміння. Онтологічний

момент «вмонтованості» музичної освіти у соціальну реальність сприяє становленню особистості як суб'єкта культури, її причетність до духовних цінностей, що відповідає ціннісно-смісловому призначенню процесу підготовки майбутнього вчителя музики [5].

Універсалії культури, як загальнолюдські репрезентації культурного досвіду і діяльності, символічно відображені в ейдетичній пам'яті людства, образно-світоглядних конструкціях, етимологічних цінностях мови, художніх творах мистецтва. Універсалії культури розвиваються і функціонують як цілісна система, в якій кожен структурний елемент напряму або опосередковано пов'язаний з іншим, а сама система виступає як узагальнена модель людського світу, яка ретранслюється в культурі і засвоюється індивідами в процесі їхньої соціалізації [5].

Методологічним підґрунтям формування професійного світорозуміння майбутнього вчителя музики виступає «Я-концепція» (Р. Бернс, К. Роджерс та ін.) як структурована якість людини щодо себе, до якої входять переконання, оцінки і тенденції поведінки. Серед безлічі компонентів «Я-концепції» виділяють два рівні – актуальне «Я» та ідеальне «Я», немінуча розбіжність яких є зоною духовного розвитку майбутнього вчителя музики. Так, дослідження динаміки та співвідношення актуальної та ідеальної «Я-концепції» студентів інститутів мистецтв показало позитивний зв'язок між ступенем розбіжності самооцінки й ідеалу досліджуваних та їхньою готовністю до духовного саморозвитку (О. Олексюк). Абсолютна більшість студентів з різним рівнем самооцінки підтвердила своє активне внутрішнє прагнення до гармонізації духовних сил. Вирішальна роль у цьому процесі належить самосвідомості особистості, розвиненість якої «доростає» до рівня світоглядного осмислення та розуміння світу [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Вищенаведені чинники виступають активними елементами впливу на педагогічний процес вищої мистецької освіти. Реалізація принципу діалогової взаємодії суб'єктів педагогічного процесу означає, що кожний ідеальний план педагогічної діяльності (від її елементу до планування кінцевого результату) треба розглядати тільки як певну спрощену ідеалізовану модель майбутньої реальної діяльності. Сформульовані положення враховують вимоги модернізації мистецької освіти і лягають в основу концепції розвитку

Київського університету імені Бориса Грінченка.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Маджуга А. Г., Синицина И. А. Концептуальные основы фрактальной педагогики / А. Г. Маджуга, И. А. Синицина. – М, 2016. – 213 с.
2. Олексюк О. М., Ткач М. М., Бондаренко Л. А. Принцип фрактальной гармонии в духовному саморозвитку музыканта-педагога / О. М. Олексюк, М. М. Ткач, Л. А. Бондаренко // *Educational Researcher*, 2 (46), – С. 925–934. – ISSN 0013-189X.
3. Олексюк О. М. Комунікативні кластери педагогічного процесу у вищій мистецькій освіті / О. М. Олексюк // *Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис.* – 2013. – № 3 (50). – Додаток 1: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – Т. 1. – С. 182–185.
4. Олексюк О. М. Музично педагогічний процес у вищій школі / О. М. Олексюк, М. М. Ткач. – К.: Знання України, 2009. – 123 с.
5. Ткач М. М. Універсалії педагогічної культури в структурі професійного світорозуміння майбутнього вчителя музики / М. М. Ткач // *Проблеми сучасної педагогічної освіти.* – 2014. – С. 227–233.
6. Черниш Т. М. Формування універсальї освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства: теоретико-методологічні виміри / Т. М. Черниш // *Освітній дискурс: Випуск 2, частина II: філософські науки.* – 2017. – С. 24–38.
7. Шарай Н. А., Николаева Л. Н., Вдовина Т. В. Образовательный кластер как интегративная система / Н. А. Шарай, Л. Н. Николаева, Т. В. Вдовина // *Педагогика.* – № 8. – 2014. – С. 20–25.

REFERENCES

1. Madzhuga, A. G., Sinitsina, I. A. (2016). *Kontseptual'nyye osnovy fraktal'noy pedagogiki*. [Conceptual foundations of fractal pedagogy]. Moscow.
2. Oleksyuk, O. M., Tkach, M. M., Bondarenko, L. A. *Pryntsyv fraktal'noyi harmoniyi v dukhovnomu samorozvytku muzykanta-pedahoha*. [Principle of fractal harmony in the spiritual self-development of musician-teacher].
3. Oleksyuk, O. M. (2013). *Komunikatyvni klasteri pedahohichnoho protsesu u vyshchiiy mystets'kiy osviti*. [Communicative clusters of the pedagogical process in higher artistic education]. Kyiv.
4. Oleksyuk, O. M. (2009). *Muzychno pedahohichnyy protses u vyshchiiy shkoli*. [Musical pedagogical process in high school]. Kyiv.
5. Tkach, M. M. (2014). *Universaliyi pedahohichnoyi kul'tury v strukturi profesynoho svitorozumimya maybutn'oho vchytelya muzyky*. [Universals of pedagogical culture in the structure of

the professional worldview of the future teacher of music]. Kyiv.

6. Chernysh, T. M. (2017). *Formuvannya universal'nykh osvith'no-humanitarnoho dyskursu informatsiynoho suspil'stva: teoretyko-metodolohichni vymiry*. [Formation of universals of educational and humanitarian discourse of the information society: theoretical and methodological dimensions]. Kyiv.

7. Sharay, N. A., Nikolayeva, L. N., Vdovina, T. V. (2014). *Obrazovatel'nyy klaster kak integrativnaya sistema*. [Educational cluster as an integrative system]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОЛЕКСИУК Ольга Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса

Грінченка.

Наукові інтереси: розвиток духовного потенціалу особистості у посткласичній мистецькій освіті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OLEKSIUK Olga Mykolaivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Music Art of the Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University.

Circle of scientific interests: development of spiritual potential of the individual in post-classical artistic education.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2019 р.

УДК 378 (410)

ОРОС Ільдико Імрїївна –

доктор філософії, ректор
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II
<https://orcid.org/0000-0001-7300-9362>
e-mail: ildiko@kmf.uz.ua

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Процес старіння суспільства, який спостерігається упродовж останніх десятиліть в розвинених країнах світу (через збільшення загальної тривалості життя) і в країнах, що розвиваються (через зниження рівня народжуваності та міграцію), а також економічний та соціальний фактори спонукають старших дорослих (до цієї групи належать і люди похилого віку) брати участь у різних освітніх програмах. Найбільш поширені і розвинені заклади освіти із соціалізації людей похилого (третього) віку є університети третього віку, в яких, виконуючи свої основні функції – освітню та соціальну – підвищується рівень суспільної інтеграції особистості та якість життя людей похилого віку, що також сприяє реалізації концепції активного і позитивного старіння. Університети третього віку в основному пропонують освітні програми, які зосереджуються на медичних та соціальних програмах, пов'язаних із старінням, що сприяє розвитку у людей похилого віку відповідальності за власне здоров'я (до програми включено курси з охорони здоров'я, здорового способу життя та першої медичної допомоги). Сучасні інформаційні

технології сприяють університетам третього віку (УТВ) створювати освітні портали, електронні курси для дистанційного навчання і спілкування осіб похилого віку, які не мають можливості відвідувати заклад [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження значний інтерес становлять праці зарубіжних та вітчизняних науковців з проблем освіти людей похилого віку: Я. Бельмаз, А. Богуцька, О. Бойко, І. Козубовська, П. Ласлет (P. Lasslett), Л. Морріс (L. Morris), В. Поліщук, О. Пригиляк, О. Пришляк, Р. Свінделл (R. Swindell), Н. Чаграк, С. Шпенік та ін.

Мета статті – дослідити підготовку фахівців із соціальної роботи для людей похилого віку у Великій Британії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Велика Британія – одна з перших країн, у якій почалася визнаватися як окремий вид професійної діяльності соціальна робота, яка упродовж тривалого часу була лише практичною діяльністю – способом надання допомоги та підтримки [1]. Перший британський університет третього віку засновано у м. Кембридж у 1981 р. [3].

У Великій Британії (Англії, Шотландії і Уельсі) офіційно зареєстровані

Key words: course «Judicial and Law Enforcement Bodies of Ukraine», educational and methodological support, regulatory sources of the course, judicial authority, law enforcement agencies, a special part of the course.

ЛИТВИНОВА Світлана Григорівна, МАМУТ Марина Сергіївна, РИБАЛКО Ольга Олексіївна
МОДЕЛЮВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАКАТІВ

У статті розглядається інтерактивний електронний плакат як новий формат поліграфічного навчального плаката, дається його визначення, наводяться особливості, що відрізняють його від інших електронних освітніх ресурсів. Розкривається актуальність розробки й використання інтерактивних плакатів, як засобів навчання нового формату. Доводиться, що використання інтерактивних плакатів дозволяє здійснювати індивідуалізацію навчання в межах загального навчально-виховного процесу.

Ключові слова: електронні засоби навчання, електронний плакат, інтерактивний плакат, однорівневі електронні плакати, багаторівневі електронні плакати.

ЛИТВИНОВА Светлана Григорьевна, МАМУТ Марина Сергеевна, РЫБАЛКО Ольга Алексеевна
МОДЕЛИРОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ ПЛАКАТОВ

В статье рассматривается интерактивный электронный плакат как новый формат полиграфического учебного плаката, дается его определение, приводятся особенности, отличающие его от других электронных образовательных ресурсов. Раскрывается актуальность разработки и использования интерактивных плакатов, как средств обучения нового формата. Доказывается, что использование интерактивных плакатов позволяет осуществлять индивидуализацию обучения в рамках общего учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: электронные средства обучения, электронный плакат, интерактивный плакат, одноуровневые электронные плакаты, многоуровневые электронные плакаты.

LITVINOVA Svitlana Grigorievna, MAMUT Marina Sergiivna. RYBALKO Olga Oleksiivna. MODELING OF ELECTRONIC INTERACTIVE POSTERS

The electronic interactive poster is considered in the article as the new presentation of the polygraphic educational poster. Its definition is provided. The examples and the specificities of its usage are given, that distinguish it from the other electronic educational resources. The relevance of the elaboration and the usage of the electronic interactive posters as vehicles of the new format teaching is revealed.

It is proved that the usage of interactive posters allows to realize the individualization of study in lines of universal educational-teaching process. In the process of study with the usage of interactive electronic posters, students of universal educational establishments or students of higher educational establishments are involved in active activity, focused specifically on them. Electronic interactive posters give an opportunity to choose the optimal pace of learning, to control and correct the course of learning of teaching material. The result of the work can be seen almost immediately, not after a while. Besides, applicants of knowledge (students) get an opportunity to realize their own methods and techniques of learning of teaching material. The paradigms of the one-level, two-level and three-level electronic interactive posters are improved, the structure of each type and the navigation are described. It is determined that one-level posters, as a rule, are working area with the necessary educational material and a set of different interactive elements. Two-level interactive posters consist of several one-level posters. Three-level posters may consist of two-level and one-level posters. The advantages of the usage of the electronic posters in comparing to polygraph ones are proved. The results of the research can serve as a basis for further research of the problem of designing interactive electronic posters. We consider that the research of software tools has a perspective by means of which teachers of universal educational establishments and teachers of higher educational establishments will have an opportunity to create the interactive electronic posters.

Key words: electronic vehicles of teaching, electronic poster, interactive poster, multi-level electronic posters.

ОЛЕКСЮК Ольга Николаевна. ИНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРА В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

У статті здійснено теоретичне обґрунтування інтегративного підходу до визначення принципів організації освітнього кластера в мистецькій освіті. Основна увага зосереджується на характеристичні принципи, з-поміж яких: ціннісно-цільова узгодженість діяльності суб'єктів освітнього кластера при збереженні балансу інтересів кожного з них; співпраця учасників кластера по горизонталі і по вертикалі з метою забезпечення освітньої спадкоємності при базовій ролі духовних цінностей; формування освітніх універсалій як умова духовного розвитку суб'єктів та спадкоємності в неперервній мистецькій освіті.

Ключові слова: інтегративний підхід, освітній кластер, мистецька освіта.

ОЛЕКСЮК Ольга Николаевна. ИНТЕГРАТИВНИЙ ПОДХОД В ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО КЛАСТЕРА В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

В статье предпринята попытка обоснования интегративного подхода в характеристике принципов организации образовательного кластера в художественном образовании. Основное внимание сосредоточено на следующих принципах: ценностно-целевая согласованность в деятельности субъектов образовательного кластера при сохранении баланса интересов каждого из них; сотрудничество участников кластера по

горизонталі і по вертикалі з метою забезпечення освітньої прийнятності на основі духовних цінностей; формування освітніх універсалій як умов духовного розвитку суб'єктів і прийнятності в процесі неперервного художественного освіти.

Ключевые слова: інтегративний підхід, освітній кластер, художественне освітнє.

OLEKSYUK Olga Nikolaevna. INTEGRATED APPROACH TO ORGANIZATION OF EDUCATIONAL CLUSTER IN MUSICAL EDUCATION

In the article the theoretical substantiation of the integrative approach to the definition of the principles of organization of the educational cluster in artistic education is carried out. The main focus is on the characterization of principles, among which: value-target coherence of the activities of the educational cluster entities while maintaining the balance of interests of each of them; collaboration of cluster participants horizontally and vertically in order to provide educational continuity with the basic role of spiritual values; the formation of educational universals as a condition for the spiritual development of subjects and continuity in continuous artistic education.

Phenomenological-hermeneutic approach focuses on reaching the cultural integrity of the cluster (the relationship of nature, society, man whose problems are reflected in science, education, art, technology). In the clustering of artistic education, a powerful spiritual potential is laid. In the cluster there is the possibility of creating transcultural forms of work with students – the organization of interconnected diverse activities of subjects of the educational process on the general spiritual and value basis. Therefore, in the organization of educational and management activities, it is necessary: understanding that the global perception of the world is inextricably linked with the understanding of the uniqueness of cultures; awareness of the idea of personal responsibility of every person for what is happening in the natural and social world in which the global and local are equivalent; reliance on the interdisciplinary approach, consideration of all the diversity of the world through the time factor; understanding that the purpose of the development of the social system should be a person.

The above factors are active elements of influence on the pedagogical process of higher artistic education. Implementation of the principle of dialogue interaction between subjects of the pedagogical process means that each ideal plan of teaching activity (from its element to the planning of the final result) should be considered only as a certain simplified idealized model of future real activity. The formulated provisions take into account the requirements of the modernization of artistic education and form the basis of the concept of the development of the Boris Grinchenko University of Kyiv.

Key words: integrative approach, educational cluster, artistic education.

ОРОС Ільдіко Імрїївна. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Проаналізовано найбільш поширені та розвинені заклади освіти з соціалізації людей похилого (третього) віку – університети третього віку, в яких задекларовано основні функції – освітня та соціальна. Діяльність цих університетів спрямована на підвищення рівня суспільної інтеграції особистості та якості життя людей похилого віку, що сприяє реалізації концепції активного і позитивного старіння людини.

Ключові слова: підготовка фахівців, соціальна робота, люди похилого віку, Велика Британія, напрямки докторської освіти із соціальної роботи.

ОРОС Ільдіко Імрїївна. ПОДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТОВ ПО СОЦІАЛЬНОЇ РАБОТЕ ДЛЯ ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Проаналізована діяльність навчальних закладів по соціалізації похилих людей, університетів третього віку, які виконують свої основні функції, освітню та соціальну, підвищують рівень суспільної інтеграції особистості та якості життя похилих людей, що також сприяє реалізації концепції активного і позитивного старіння людини.

Ключевые слова: підготовка спеціалістів, соціальна робота, старі люди, Великобританія, напрямки докторського освіти по соціальній роботі.

OROS Idiko Imriivna. TRAINING PROFESSIONALS FROM SOCIAL WORK FOR ELDERLY PEOPLE IN THE GREAT BRITAIN

Considering that for professionals working in the educational environment with professionals who would receive special training in adult education, this problem is solved in the UK by training pedagogical staff to work with adults, training staff training enterprises workers in production, training of social work specialists for the elderly. The training of adult teaching staff is carried out in accordance with the following programs: CELTA (Cambridge University) Certificate Program (Certificate in English Language Teaching to Adult); The program «DELTA» (Diploma in English Language Teaching to Adult) at Cambridge University. The analysis of these programs of their comparison with the integral and role position of the andraghogy shows that the programs are structured at a high scientific and methodological level.

The most widespread and developed institutions of education on the socialization of the elderly (third) age are analyzed – universities of the third age, in which, performing their main functions – educational and social – the level of social integration of the individual and the quality of life of the elderly is increased, which also contributes to the implementation of the concept of active and the positive aging of a person.